

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΔΑΜ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ, ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΠΜΕΡΑΣ ΚΑΘ' ΗΝ ΕΞΗ-
ΡΑΝΘΗΣΑΝ ΤΑ ΥΔΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ.

«Ὁ Ἀδὰμ ἔζησεν 130 ἔτη, καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ὠνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ».—Γενσ ε' 3	130 ἔτη
«Ὁ Σήθ ἔζησεν 105 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἑ- νώως».—Γενσ. ε' 6.	105 »
«Ὁ Ἐνώως ἔζησεν 90 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Καϊνάν» —Γενεσ. ε' . 9	90 »
«Ὁ Καϊνάν ἔζησεν 70 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Μα- αλαεήλ».—Γένεσ ε' 12.	70 »
«Ὁ Μααλαεήλ ἔζησεν 65 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἰάρεδ» —Γένεσ. ε' 15.	65 »
«Ὁ Ἰάρεδ ἔζησεν 162 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἑ- νώχ».—Γένεσ. ε' 18.	162 »
«Ὁ Ἐνώχ ἔζησε 65 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Μα- θουσάλα».—Γένεσ ε' 21.	65 »
«Ὁ Μαθουσάλα ἔζησεν 187 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Λάμεχ» —Γένεσ ε' 25	187 »
«Ὁ Λάμεχ ἔζησε 182 ἔτη, καὶ ἐγέννησεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Νῶε»—Γέν ε' 28	182 »
«Ὁ Νῶε ἦτο 600 ἐτῶν, ὅτε ἔγεινεν ὁ κατακλυ- σμός τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῆς γῆς —Γένεσ ζ' 6	600 »
Ἐν συνόλῳ, ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ Ἀδὰμ μέ- χρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐξηρανθῆσαν τὰ ὕδα- τα τοῦ κατακλυσμοῦ —Γένεσ η' 13 . .	1656 ἔτη

Οὐδὲν ἀπλούστερον καὶ ἀκριβέστερον τούτου δύναται νὰ
ἀπαιτηθῇ Ἀς προβῶμεν ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐπουέ-
νης περιόδου.

Η ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜ ΔΙΑΘΗΚΗΣ, ΕΠΙ ΤΩΙ ΘΑ-
ΝΑΤΩΙ ΘΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΑΥΤΟΥ

«Ὁ Σὴμ ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξάδ 2 ἔτη μετὰ τὸν κατακλυσμόν».—Γένεσ. ια . 10.	2 ἔτη
«Ὁ Ἀρφαξάδ ἔζησε 35 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σαλά».—Γένεσ. ια' . 12.	35 »
«Ὁ Σαλά ἔζησε 30 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἑβερ».—Γένεσ. ια' . 14.	30 »
«Ὁ Ἑβερ ἔζησε 34 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Φαλέγ».—Γένεσ. ια . 16.	34 »
«Ὁ Φαλέγ ἔζησε 30 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ραγαῦ».—Γένεσ. ια . 18.	30 »
«Ὁ Ραγαῦ ἔζησε 32 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σερούχ».—Γένεσ. ια' . 20.	32 »
«Ὁ Σερούχ ἔζησε 30 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ναχώρ».—Γένεσ. ια' . 22.	30 »
«Ὁ Ναχώρ ἔζησε 29 ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Θάρα».—Γένεσ. ια' . 24.	29 »
«Καὶ ἔγειναν αἱ ἡμέραι τοῦ Θάρα 205 ἔτη καὶ ἀπέθανε».—Γένεσ. ια' . 32	205 »
Ἐν συνόλῳ.	427 ἔτη

Καὶ ἡ περίοδος αὕτη εἶναι λίαν ἀπλῆ καὶ ἀκριβής. Ἀλλ' ἡ ἐπομένη περίοδος δὲν δύναται νὰ ἐξερευνηθῇ τόσον εὐκόλως· διότι ἡ κατ' εὐθείαν γραμμὴ τῆς χρονολογίας διακόπτεται μέχρι τῆς ἐξόδου τοῦ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Συνεπῶς, ἤθελεν εἰσθαι ὀλως ἀδύνατον νὰ προχωρήσωμεν, ἐὰν μὴ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Στέφανος παρεῖχον ἡμῖν, ὡς σιόματα τοῦ Πνεύματος, τὸν συνεκτικὸν αὐτῆς κρίκον.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Ὁ Παῦλος γνωρίζει ἡμῖν διὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ταύτης ἦν τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη (Γαλάτ. γ'. 17).

Ἡ διαθήκη ἐκείνη διελάμβανε τὴν ἐπαγγελίαν τῆς γῆς Χαναάν ὡς ἰδιοκτησίαν αἰώνιον, καίτοι δὲ πολλάκις ἐπιβεβαιωθείσα πρὸς τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ, ἦτο πάντοτε αὐτὴ ἡ ἰδία διαθήκη. (Γενεσ. ιβ'. 7, 8. ιγ'. 14—18. κατ. 3, 4. λε. 9—12. μστ'. 2—4. ν'. 24). Ὡς δύναται νὰ καταδειχθῇ διὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν χωρίων Γένεσ. ιβ. 1—5, 7 καὶ Πράξ. ζ'. 2—5, ἡ διαθήκη ἐγένετο (συμφώνως πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν ὑπόσχεσιν) ἅμα ὡς ὁ Ἀβραάμ συνεμορφώθη τελείως πρὸς τοὺς ὅρους ἐφ' ὧν ἔμελλε νὰ λάβῃ ταύτην. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἅμα ὡς οὗτος εἰσῆλθεν εἰς Χαναάν, τὸ ὁποῖον διάβημα ἔλαβεν ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ὅστις ἀπέθανεν ἐν Χαρράν, ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ πρὸς τὴν Χαναάν. Ἐχοντες λοιπὸν τὴν χρονολογίαν τῆς διαθήκης—ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θάρα—οὕτω προσδιορίζομένην διὰ τῆς διαβεβαιώσεως τοῦ Στεφάνου, καὶ ἔχοντες ὡσαύτως τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Παύλου, ὅτι ὁ νόμος ἐδόθη μετὰ τετρακόσια τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς διαθήκης, τὸ κενὸν τῆς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ χρονολογίας γεφυροῦται οὕτω διὰ τῆς Νέας. Ἀλλ' ἄς ἀναγνώσωμεν ἐπιμελῶς τὴν ἀφήγησιν, καὶ σημειώσωμεν τὸν εἰδικὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ γέφυρα αὕτη κατασκευάζεται.

«Ὁ δὲ Κύριος εἶπε (προηγουμένως πρὶν ἀναχωρήσει ἐκ Μεσοποταμίας, ἢ ἐκ τῆς Οὐρ τῶν Χαλδαίων) πρὸς τὸν Ἀβραάμ, «Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου [ἀδελφῶν αὐτοῦ κ. λ. π.], εἰς τὴν γῆν τὴν ὁποίαν θέλω σοὶ δεῖξει· καὶ [ἐὰν κάμῃς οὕτω] θέλω σὲ κάμει εἰς ἔθνος μέγα» κ. λ. π. (Γενεσ. ιβ'. 1, 2. Παράβαλλε μὲ Πράξ. ζ. 2) Τοῦτο ὑποδηλοῖ ὅτι ὁ Θεὸς εἶχε προτείνει τὴν διαθήκην πρὸς τὸν Ἀβραάμ πρὶν Θάρα ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀποθάνῃ, καὶ πρὶν οὗτος ἔλθῃ νὰ κατοικήσῃ ἐν Χαρράν. Ἄλ' ὑπῆρχεν ὅρος τις ὅστις ἀπῆτει τὴν πίστιν καὶ ὑπακοὴν τοῦ Ἀβραάμ, πρὶν ἡ διαθήκη πραγματοποιηθῇ. Ὁ ὅρος οὗτος ἦν ὅτι ὁ Ἀβραάμ ὥφειλε νὰ δείξῃ τὴν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν πίστιν του, ὅτι τοιαύτη τις διαθήκη ἤθελε γίνεαι πρὸς αὐτόν, ἀφίνων τὴν γενέτειράν του γῆν, καὶ τὴν συγγενειάν του, καὶ ὑπάγων εἰς τὴν γῆν ἣτις ἤθελε τῷ δειχθῇ.

Τοῦτο δὲ καὶ ἔπραξεν ὁ Ἀβραάμ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ σύζυγός του, καὶ ὁ ἀνεψιὸς του Λῶι, καὶ ὁ γέρον πατήρ του συμμετέσχον τῆς πίστεώς του, καὶ ἐπεθύμησαν νὰ γείνωσι συμμετέχοι τῆς τύχης αὐτοῦ, ἐπειράπη καὶ εἰς αὐτοὺς νὰ πράξωσι τὸ αὐτό, καὶ οἱ τέσσαρες ὁμοῦ ἐξεκίνησαν διὰ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ὁ πατήρ αὐτοῦ Θάρα ἀπέθανεν ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς τὴν Χαναάν, ἐν Χαρράν, μεθ' ὃ ὁ Ἀβραάμ εἰσῆλθεν εἰς Χαναάν, ὅπως ἐκεῖ ἐξασφαλίσῃ καὶ κατασιήσῃ ἔγκυρον τὴν πρὸς αὐτὸν διαθήκην. Καὶ ὡς ὁ Στέφανος ἐξέθηκε τοῦτο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους: «Κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετώκησεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην, εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε». «Καὶ ὑπῆγεν ὁ Ἀβραάμ (ἐκ τῆς Χαρράν), καθὼς εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος» (Πραξ. ζ. 4. Γένεσ. ιβ'. 4). Ἡ δὲ διαθήκη ἐγένετο ἀμέσως ὡς ὁ Ἀβραάμ εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν. (Ἰδε Γένεσ. ιβ. 5—7). Τοιοῦτοτρόπως, ὄθεν, ἔχομεν τὴν χρονολογίαν τῆς διαθήκης, καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν τετρακοσίων καὶ τριάκοντα ἐτῶν, ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θάρα, καὶ τὴν ἄλυσιν τῆς χρονολογίας πλήρη, μέχρι τῆς παραδόσεως τοῦ νόμου. Τὸ πρῶτον γνῶρισμα τοῦ νόμου ἦν τὸ Πάσχα, τὸ ὁποῖον ἰδρύνθη τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Ἰσραὴλ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου—Ἐξοδ. ιβ'. 41—43, 47, 50, 51.

Συμφώνως πρὸς ταῦτα ἀναγινώσκομεν: «Ὁ καιρὸς τῆς παροικίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τὸν ὁποῖον παρώκησαν ἐν Αἰγύπτῳ, ἦτο τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν ἐξῆλθον πάντα τὰ τάγματα τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου»—Ἐξοδ. ιβ. 40—42, 51.

Ἐνδεχόμενον νὰ ὑποθέσωσί τινες ὅτι αἱ ἀφηγήσεις του Μωϋσέως καὶ Παύλου (Ἐξοδ. ιβ'. 40—42 καὶ Γαλάτ γ. 17) δὲν συμφωνοῦσι, τῆς μιᾶς ἐξ αὐτῶν βεβαιούσης ὅτι ὁ καιρὸς τῆς παροικίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἦν τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, τῆς δὲ ἄλλης ὅτι, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Ἀβραάμ διαθήκης μέχρι τῆς παραδόσεως τοῦ νόμου παρῆλθον τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη· συμπεραίνοντες ἐντεῦθεν ὅτι, ἐὰν μόνον τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη ἐμεσολάβησαν μεταξὺ

τῆς εἰσόδου τοῦ Ἀβραάμ εἰς τὴν Χαναάν, καὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Νόμου, ὁ καιρὸς τῆς παροικίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν Αἰγύπτῳ πρέπει τότε νὰ εἶναι πολὺ ὀλιγώτερος. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι δὲν λέγεται ὅτι ὁ Ἰσραὴλ παρώκησεν ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, ἀλλ' ὅτι ἡ ὅλη διάρκεια τῆς παροικίας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὅστις ἔζησεν ἐπὶ τινα καιρὸν εἰς τὴν Αἰγυπτὸν, διήρκεσεν ἐπὶ τετρακόσια τριάκοντα ἔτη:—«Ὁ καιρὸς δὲ τῆς παροικίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, οἱ ὅποιοι παρώκησαν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Χαναάν, (Ἑβδμ.) ἦτο τετρακόσι' καὶ τριάκοντα ἔτη». Ἡ δὲ ἀναφερομένη ἐνταῦθα παροικία ἤρξατο ὁπότε ὁ Ἀβραάμ ἦλθε πρῶτος εἰς τὴν Χαναάν (Ἑβρ. ια'. 8, 9). Ὁ Ἰσραὴλ παρώκησεν ἐν τῷ Ἀβραάμ, καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ἀκριβῶς ὡς ὁ Λευὶ ἐπλήρωσε δέκατα εἰς τὸν Μελχισεδέκ, ἐνῷ ἀκόμῃ ἦτο ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ πατρὸς του—Ἑβρ. ζ. 9, 10.

Ἡ μετὰ τοῦ Ἀβραάμ διαθήκη ἐτέθη ἐν ἐνεργείᾳ ἀφ' οὗ καιροῦ ὁ Ἀβραάμ, ἀναχωρήσας ἐκ Χαρράν, ἔθηκε πόδα εἰς τὴν γῆν Χαναάν, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, αὐτὸς καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἐν αὐτῷ, μὴ ὦν εἰσέτι γεγεννημένος, ἐγένοντο κληρονόμοι τῶν ἐπαγγελθέντων, καὶ παροικοί, ἢ παρεπιδημοί, προσμένοντες τὴν παρὰ Θεοῦ ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπαγγελίας. Ἡ παροικία αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, μέχρις οὗ ὁ Ἰσραὴλ ἐξῆλθε τῆς Αἰγυπτου, καὶ ἔλαβε τὸ πρῶτον γνῶρισμα τοῦ Νόμου, τὴν ἰδρυσιν τοῦ Πάσχα, Αἱ ἀφηγήσεις, λοιπόν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Παύλου ἀναφέρονται εἰς τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς περίοδον, παρέχουσαι οὕτω θετικωτάτην ἀπόδειξιν ὅτι ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Ἀβραάμ διαθήκης, μέχρι τῆς παραδόσεως τοῦ νόμου, παρῆλθον τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη. Ὁ Παῦλος τονίζει εἰδικῶς τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Πάσχα δεόν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἀρχὴ τοῦ Νόμου (δπερ ὡσαύτως καὶ ὁ Μωϋσῆς δεικνύει, Ἑξοδ. ιβ'. 42, 43, 47, 50). Ἐνῷ ὁ Μωϋσῆς τονίζει εἰδικῶς τὴν μέχρι μᾶς ἡμέρας ἀκριβειαν τῆς περιόδου.

Οὕτως, ὅθεν, ἔχομεν καὶ τὴν τρίτην ἡμῶν περίοδον σαφῶς ὁριζομένην. Ὅταν δὲ βλέπωμεν τὴν μέχρι καὶ μᾶς

ικόμη ἡμέρας ἀκριβολογίαν τοῦ Κυρίου, ἐν τῇ ἐξοικονομήσει τοῦ κρίκου αὐτοῦ εἰς τὴν ἄλυσιν τῆς χρονολογίας, τοῦτο ἐνισχύει ἐπὶ μᾶλλον τὴν πεποιθήσιν μας, ὅταν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν διὰ τοιαύτη λεπτομέρεια πρὸς οὐδέν ἐχρησόμενεν ἴσως εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ παρελθόντος, καὶ ἐχορηγήθη μόνον διὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς καιροὺς, καὶ τὴν ἡμετέραν ὠφέλειαν.

Η ΑΠΟ ΤΗΣ-ΕΞΟΔΟΥ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΧΑΝΑΑΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Τὰ τεσσαράκοντα ἔτη τοῦ Ἰσραήλ, ἢ « Ἡμέρα τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ » (Λευτερ, η', 2. Ψαλμ. ε'. 8—10. Ἑβρ. γ'. 8—9) συνωδεύθησαν ὑπὸ ἱξ ἐτῶν πολέμου ἐν Χαναάν, καὶ τῆς διαιρέσεως τῆς γῆς μεταξὺ τῶν φυλῶν. Ἐν ἔτος, εἰς μὴν καὶ πέντε ἡμέραι, παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἐξ Αἰγύπτου, μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς των ἀπὸ τῆς ἐρήμου Σινᾶ διὰ τὴν ἔρημον Φαράν. (Ἀριθμ. λγ 3. ι' 11—13). Τότε δὲ ἦτο, ἀπὸ Κάδης—βαρνή ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαράν, ὅτε ἐξαπεσιτάλησαν οἱ κατάσκοποι. (Ἀριθμ. ιγ, 3—26 λβ'. 8—13) Εἰς ἐξ αὐτῶν, ὁ Χάλεβ, ἀπαιτῶν τὸ μερίδιον αὐτοῦ κατὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς (Ἰησ. Ναυῆ ια 23. ι 42), εἶπε: « Τεσσαράκοντα ἐτῶν ἡλικίας ἤμην, ὅτε μὲ ἀπέστειλεν ὁ Μωϋσῆς ὁ δοῦλος τοῦ Κυρίου ἀπὸ Κάδης—βαρνή διὰ νὰ κατασκοπεύσω τὴν γῆν· καὶ ἀπήγγειλα πρὸς αὐτὸν λόγον..... Καὶ τώρα, ἰδοὺ, ὁ Κύριος μὲ ἐφύλαξε ζῶντα, καθὼς εἶπε, τὰ τεσσαράκοντα πέντε ταῦτα ἔτη, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐλάλησεν ὁ Κύριος τὸν λόγον τοῦτον ... ὅτε ὁ Ἰσραήλ ἐπορεύετο ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ τώρα ἰδοὺ, ἐγὼ εἶμαι σήμερον ὀγδοήκοντα πέντε ἐτῶν ἡλικίας (Ἰησ. Ναυῆ ιδ'. 7—10). Οὕτω λοιπὸν καταφαίνεται διὰ τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἔτη παρῆλθον ἀπὸ τῆς κατασκοπεύσεως τῆς γῆς μέχρι τῆς διανομῆς αὐτῆς μεταξὺ τῶν φυλῶν, ὡς ἐπιβεβαιοῦται ἐν τῷ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ ἐν ἔτος, καὶ τι ἐπὶ πλέον, ἀπὸ τῆς ἐξόδου μέχρι τῆς ἀποστολῆς τῶν κατασκόπων, ἀποτελοῦντα ἐν ὅλῳ τεσσαράκοντα ἕξ ὁλόκληρα ἔτη, καὶ κλάσμα τι, ἀπὸ τῆς ἐξόδου μέχρι τῆς διανομῆς τῆς

γῆς*. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τεσσαράκοντα πρῶτα ἔτη τῆς περιόδου ταύτης ἐδαπανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς παρὰ πλείστων Γραφικῶν μαρτυριῶν καταφαίνεται, (ἰδίως δὲ Πράξ. ζ'. 36 καὶ Ἑβρ. γ. 9,) τὰ ἐπίλοιπα ἑξ, μέχρι τῆς διαιρέσεως καὶ διανομῆς τῆς γῆς, ἐξωδεύθησαν ἐν Χαναάν πρὸς κατάκτησιν καὶ κυρίευσιν τῆς γῆς τῆς Ἑπαγγελίας.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ.

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς τὸ μᾶλλον δύσκολον μέρος τῆς χρονολογίας, εἰς τὴν ἀπὸ τῆς διανομῆς τῆς γῆς περίοδον μέχρι τῆς κρίσεως τοῦ Σαουλ εἰς βασιλεία. Ἡ περίοδος αὕτη ὀρίζεται κοινῶς ὡς περίοδος τῶν Κριτῶν, καίτοι οἱ Κριταὶ δὲν κατεῖχον τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐξακολουθητικῶς. Τὰ ἀναγραφόμενα ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν Κριτῶν, καὶ Α'. Σαμουὴλ ἀναφέρουσι δέκα καὶ ἑννέα περιόδους, ἀποτελούσας σχεδὸν ἐν ὅλῳ τετρακόσια πεντήκοντα ἔτη· ἀλλ' αἱ περίοδοι αὗται εἶναι τόσον πρὸς ἀλλήλας ἀσύνδετοι, συγκεκομμένοι καὶ ἐπὶ τοσοῦτον περιπέπλεγμένοι, ὥστε εἰς οὐδὲν ὀριστικὸν συμπέρασμα θὰ ἡδυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν, καὶ θὰ εἴμεθα ἡναγκασμένοι νὰ συμπεράνωμεν, ὡς ἔπραξαν καὶ ἄλλοι, ὅτι οὐδὲν θετικὸν πόρισμα δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος, εἰ μὴ ἀνεπλήρου τὴν ἔλειψιν ἡ Καινὴ Διαθήκη.

* Ὑπολογίζομεν μόνον τὰ πλήρη ἔτη ἐνταῦθα, ἀκριβεστέρον ὑπολογισμοῦ τοῦτου ἀποβαίνοντος ἀδυνάτου. Ἐνίοτε, ὡς ἀνωτέρω, τὰ ἔτη συνοδεύονται ὑπὸ μακρῶν χρονικῶν κλασμάτων. Εἰς ἄλλας δὲ περιστάσεις, ὡς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Σεδεκίου, ἐπολείπονται κατὰ ἀρκετὰς τοιαύτας κλασματικὰς μονάδας πρὸς συμπλήρωσιν. Περὶ τοῦ Σεδεκίου λέγεται ὅτι ἐβασίλευσεν ἑνδεκά ἔτη (Α'. Χρονικ. λστ'. 11. Ἱερμ. νβ'. 1) ἐν τούτοις, ἐκ τῶν ἐδαφίων 3 εως 7 τοῦ Ἱερμ. νβ'. εἶναι φανερόν ὅτι ἡ πραγματικὴ αὐτοῦ βασιλεία ἦτο μόνον ἐκ δέκα ἐτῶν, τεσσάρων μηνῶν καὶ ἑννέα ἡμερῶν. Ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι τὰ κλασματικὰ ταῦτα μέρη τῶν ἐτῶν προσαναπληροῦσι καὶ ἰσοσταθμίζουσιν ἄλληλα· ἡ δὲ πεποιθήσις ἡμῶν εἶναι ὅτι ὁ Κύριος διέταξε καὶ ἐκανόνισε τὸ ζήτημα οὕτω σκοπῶς· ἡ πεποιθήσις ἡμῶν αὕτη ὑποστηρίζεται ἐκ τῆς ἐκβάσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτὰ ποριζόμεθα ἐκ τούτου, καὶ τῆς μέχρι μῆς ἡμέρας ἀκριβολογίας, καὶ εἰς μακρὰς εἰσέτι περιόδους, ὡς ἤδη παρετηρήσαμεν. Ὡς παράδειγμα τῆς μερίμνης καὶ ἀκριβολογίας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, ἴδε Γένεσ. ζ'. 11 ἡ'. 13 : Ἑξοδ. ιβ'. 40, 41.

Ὁ Παῦλος λέγει ὅτι ἀφοῦ ὁ Θεὸς διεμέρισεν εἰς αὐτοὺς κατὰ κληρὸν τὴν γῆν αὐτῶν «μετὰ ταῦτα, ὥς [κατὰ τὴν διάρκειαν] ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πενήκοντα, ἔδωκε κριτάς, ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου· καὶ κεῖθεν ἡγήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ» — Πράξ. ιγ'. 19—21.

Τὸ μόριον ὥς, ἐν τῷ ἀνωτέρῳ χωρίῳ, ἔχει χρονικὴν σημασίαν, καὶ ἐννοητέον ὡς σημαῖνον διαρκούντων τῶν 450 ἐτῶν. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς μεταχειρίζεται τὴν ἰδίαν λέξιν εἰς τρία ἄλλα μέρη, ἐνθα ἡ ἔννοια εἶναι ἐνῶ, ὡς καὶ μεταφράζεται εἰς τε τὴν νεοελληνικὴν μετάφρασιν τοῦ Βάμβα, καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας. Πράξ. α'. 10. ι'. 17. Λουκ. κδ'. 32. Τὸ χωρίον ὅθεν ἐννοητέον: «Καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς κριτάς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τετρακοσίων πενήκοντα ἐτῶν. Ἡ δὲ Συριακὴ ἔκδοσις τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀναγινώσκει: «Καὶ ἐπὶ 450 ἔτη ἔδωκεν αὐτοῖς Κριτάς, ἕως Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου» — τοῦ τελευταίου τῶν «Κριτῶν».

Τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην τοῦ Ἀποστόλου, περὶ τῆς διαρκείας τῆς περιόδου ταύτης, ἀποδεχόμεθα ὡς εἰδικῶς προορισθεῖσαν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ προβλήματος. Εἰς δύο καὶ μόνον περιπτώσεις — εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν τετρακοσίων καὶ τριᾶκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς Διαθήκης μέχρι τοῦ Νόμου, καὶ εἰς τὴν περίοδον ταύτην τῶν Κριτῶν — παρουσιάζεται εὐλογὸς τις ἀβεβαιότης, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρονολογίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ ἀμφότεραι αἱ περιπτώσεις αὗται διασαφίζονται ἐν τῇ Νέᾳ. Δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τοῦτο εἶνω ἀπλοῦν συμβεβηκός; Εἶναι μᾶλλον λογικὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέκρυψε κατὰ πρῶτον τὸ ζήτημα, ἀφήσας τὸ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναγραφόμενα ἀσυμπλήρωτα, καὶ συνεπλήρωσεν ἀκολούθως τὴν ἑλλειψιν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ὥστε, ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, ὅποτε ἡ προσοχὴ τῶν ἀνθρώπων ἤθελεν ἐφελκυσθῇ ἐπὶ τούτου, οἱ ἀρκούντως ἐνδιαφερόμενοι, ὥστε νὰ προβῶσιν εἰς συμπαραβολὴν τῶν ἀφηγήσεων αὐτῶν, νὰ δυνηθῶσι νὰ εὕρωσι τὸν ἐλλείποντα κρίκον, ἐφοδιαζόμενον ἡμῖν κατὰ τρόπον, ὅστις προώρισται νὰ διδάξῃ ἐξάρτησιν ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἐπόπτου τῶν Καιρῶν.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

Ἡ τοῦ Σαοὺλ βασιλεία διήρκεσεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ τελευταίου Κριτοῦ, μέχρις οὗ ὁ Δαβὶδ ἐχρίσθη εἰς βασιλέα, ὡς ἀνωτέρω κατεδείχθη· μετ' αὐτὸν δέ, αἱ περίοδοι τῶν βασιλέων, ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ καὶ ἐφεξῆς, ἐξελίσσονται ἀπροσκόπτως ἐν τοῖς Χρονικοῖς ὡς' ἐξῆς :

Τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς					
Βασιλείας τοῦ Σαοὺλ	Πράξεις	γ'	21. . 40	ἔτη	
Ὁ Δαβὶδ ἐβασίλευσε	Α'. Χρονικ. κθ'.		27 . 40	»	
Ὁ Σολομὼν »	Β'. Χρονικ. θ'.		30. . 40	»	
Ὁ Ροβοὰμ »	» »	ιβ'.	13 . .17	»	
Ὁ Ἀβιά »	» »	ιγ'.	2. . . 3	»	
Ὁ Ἀσά »	» »	ιστ'.	13 . .41	»	
Ὁ Ἰωσαφάτ »	» »	κ'.	31. . 25	»	
Ὁ Ἰωράμ »	» »	κα'.	20 . . 8	»	
Ὁ Ὁχοζίας »	» »	κβ'.	2 . . . 1	»	
Ἡ Γοθολία »	» »	κβ'.	12 . . . 6	»	
Ὁ Ἰωᾶς »	» »	κδ'.	1 . . 40	»	
Ὁ Ἀμασίας »	» »	κε'.	1 . . 29	»	
Ὁ Ὀζίας »	» »	κοτ'.	3 . 52	»	
Ὁ Ἰωθὰμ »	» »	κζ'.	1. . 16	»	
Ὁ Ἀχαζ »	» »	κη'.	1 . .16	»	
Ὁ Ἐζεκίας »	» »	κθ'.	1 . 29	»	
Ὁ Μανασσῆς »	» »	λγ'.	1 . . 55	»	
Ὁ Ἀμὼν »	» »	λγ'.	21 . . . 2	»	
Ὁ Ἰωσίας »	» »	λδ'.	1 . . 31	»	
Ὁ Ἰωακείμ »	» »	λστ'.	5 . 11	»	
Ὁ Σεδεκίας »	» »	λστ'.	11 . . 11	»	

Τὸ ὅλον

513 ἔτη

ΤΑ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΕΤΗ ΤΗΣ ΕΡΗΜΩΣΕΩΣ

Ἡ περίοδος αὕτη τῶν βασιλέων φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐρημώσεως τῆς γῆς, ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ ἐβδομήκοντα ἔτη, καὶ ἔληξε διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ λαοῦ αὐτῆς ἐκ Βαβυ-

λῶνος, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Κύρου, 536 Π. Χρ. (ὄρα Β' Χρονικ, λστ.' 20, 23), ἣτις χρονολογία ὁμοφώνως ἀναγνωρίζεται ἐν τῇ κοσμικῇ ἱστορίᾳ, καὶ πέραν τῆς ὁποίας δὲν ἐπεκτείνεται πλέον ἢ συνέχεια τῆς χρονολογίας τῶν Γραφῶν.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΚ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1873 Μ. ΧΡΙΣΤΟΝ

Ἡ περίοδος ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἰουδαίων ἐκ Βαβυλῶνος, εἰς τὸ τέλος τῆς ἐβδομηκονταετοῦς ἐρημώσεως τῆς γῆς των, ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ Κύρου, μέχρι τοῦ χρονικοῦ σημείου τοῦ γνωστοῦ ὡς 1 Μ. Χρ., δὲν καλύπτεται ὑπὸ Γραφικῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἀλλὰ, ὡς προελέχθη, ἀναγνωρίζεται κοινῶς ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἱστορίας ὡς περίοδος 536 ἐτῶν. Ὁ Πτολεμαῖος, Ἑλληνο-Αἰγύπτios τις ἐπιστήμων, γεωμέτρης καὶ ἀστρονόμος, ἐπισταμένως ἐξηκρίβωσε τοὺς ἀριθμοὺς αὐτούς. Γενικῶς δὲ ἀναγνωρίζονται παρὰ τῶν σοφῶν ὡς ὁ Κανὼν τοῦ Πτολεμαίου.

Οὕτω λοιπὸν εὗρομεν σαφῇ καὶ συνεχῇ χρονολογικὴν γραμμὴν ἀπὸ τῆς δημιουργίας μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς, ἀποτελοῦσαν ἐν ὅλῳ περίοδον ἐκ τεσσάρων χιλιάδων καὶ ἑκατὸν εἴκοσι ὀκτὼ (4128) ἐτῶν, ἣτις, ὁμοῦ μετὰ τῶν 1872 ἐτῶν τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς, ἀποτελεῖ ἐν συνόλῳ ἐξ χιλιάδας ἑτη ἀπὸ τῆς δημιουργίας **μέχρι** τοῦ ἔτους 1873 μ.Χ.

Η ΑΝΩΤΕΡΩ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΣΥΜΠΑΡΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ USHER

Θὰ ἐνδιαφέρῃ τινὰς βεβαίως νὰ γνωρίζωσιν εἰς ποῖα σημεῖα διαφέρει ἡ ἐκτεθειῖσα χρονολογία ἀπὸ ἐκείνην, ἣτις σημειοῦται εἰς τὸ περιθώριον τῆς κοινῆς ἐκδόσεως τῶν Γραφῶν ἐν τῇ Ἀγγλικῇ γλώσσῃ, καὶ ἣτις εἶναι γνωστὴ ὡς Χρονολογία τοῦ Usher. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο·τούτων χρονολογιῶν διαφορὰ, μέχρι τοῦ καιροῦ τῶν ἐβομήκοντα ἐτῶν τῆς ἐρημώσεως, συνίσταται ἐξ ἑκατὸν εἴκοσι-τεσσάρων (124) ἐτῶν. Ἡ διαφορὰ δ' αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων περιόδων ἐκ 18, 4, 2 καὶ 100 ἐτῶν—ὡς ἐξῆς :

Ὁ Ἐπίσκοπος Usher χρονολογεῖ τὴν ἑβδομηκονταετῇ περιόδον τῆς ἐρημώσεως κατὰ δέκα ὀκτὼ ἔτη ἐνωρίτερον παρ' ὅτι κατεδείχθη ἀνωτέρω—τ. ἔ., πρὸ τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Σεδεκίου, τοῦ τελευταίου βασιλέως τοῦ Ἰούδα—διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος μετέφερε πολλοὺς ἐκ τοῦ λαοῦ αἰχμαλώτους κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον (B . Χρον. λστ . 9, 10, 17, 21 B' . Βασιλ. κδ' . 8—16). Πασίφανως οὗτος περιπίπτει εἰς τὸ τόσον κοινὸν λάθος τοῦ νὰ ὑπολογίῃ τὰ ἑβδομήκοντα ἐκεῖνα ἔτη ὡς τὴν περίοδον τῆς αἰχμαλωσίας, ἐνῶ ὁ Κύριος ρητῶς διακηρύττει ταῦτα ὡς ἑβδομήκοντα ἔτη τῆς ἐρημώσεως τῆς γῆς, ἵνα ἡ γῇ κεῖται «ἐρημος, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχη ὁ κατοικῶν». Δὲν συνέβη ὅμως τοῦτο πρὸ τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Σεδεκίου (B' . Βασιλ. κδ' . 14). Ἡ ἐρήμωσις ὅμως, ἣτις ἐπηκολούθησε τὴν ἀνατροπὴν τοῦ Σεδεκίου, ἦν πλήρης καθότι, καιτοὶ τινὲς τῶν πτωχῶν τῆς γῆς ἀφένθησαν διὰ νὰ ἐργάζωνται ὡς ἀμπελουργοὶ καὶ γεωργοὶ (B' . Βασιλ. κε . 12), ὀλίγον μετὰ ταῦτα καὶ οὗτοι ἀκόμη κατέφυγον εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ τὸν φόβον τῶν Χαλδαίων (ἐδφ. 26). Δὲν δυνατὶ νὰ ὑπάρξῃ ἐνταῦθα ἀμφιβολία περὶ τούτου· καὶ ἐπομένως, ὑπολογίζοντες τὸν χρόνον **μέχρι τῆς ἐρημώσεως τῆς γῆς**, πᾶσαι αἱ περίοδοι μέχρι τέλους τῆς βασιλείας τοῦ Σεδεκίου, δεόν νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὸν ὑπολογισμὸν αὐτὸν, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐπράξαμεν.

Ἡ διαφορὰ τῶν **τεσσάρων ἐτῶν** ἔγκειται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰωράμ. Ὁ Usher ἀναγράφει ταύτην ὡς βασιλείαν ἐκ τεσσάρων ἐτῶν, ἐνῶ ἡ Γραφή λέγει ταύτην ὡς ὀκταετῇ — B . Χρονικ. κα' . 5. B . Βασιλ. η' . 17.

Ἐκ τῆς **δύο ἐτῶν** διαφορᾶς, τὸ ἐν ἔτος εὕρισκεται εἰς τὸ ὄριον τῆς διαρκείας τῆς βασιλείας τοῦ Ἀχαζ; τὴν ὁποῖαν ὁ Usher ἀναγράφει ὡς ἐκ δέκα πέντε ἐτῶν συνισταμένην, ἐνῶ ἡ Γραφή λέγει ὅτι αὕτη ἦτο δεκαεξαετής. (B' . Χρονικ. κη' . 1. B' Βασιλ. ιστ' 2). Τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὸ ὄριον τῆς βασιλείας τοῦ Ἰωὰς, τὴν ὁποῖαν ὁ Usher ὑπολογίζει εἰς τριάκοντα ἐννέα ἔτη, ἐνῶ ἡ Γραφή φέρει ταύτην ὡς ἐκ τεσσαράκοντα ἐτῶν. — B Βασιλ. ιβ' . 1. B Χρονικ κδ . 1.

Αἱ διαφοραὶ αὗται δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι μόνον διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὁ Usher ἠκολούθησεν, ἢ ἀπεπειράθη ν' ἀκολουθήσῃ, τὸν Ἰώσηπον, Ἰουδαῖον ἱστορικόν, τοῦ ὁποίου αἱ ἀναγραφόμεναι χρονολογίαι γενικῶς ἀναγνωρίζονται ἤδη ὡς ἀπρόσεκτοι καὶ ἐσφαλμένοι. Ἡμεῖς στηρίζομεθα ἐπὶ τῆς Γραφῆς καὶ μόνον, πιστεύοντες ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μόνος ἐρμηνευτὴς τοῦ Λόγου του.

Ἐκτὸς τῆς ἐξ εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν διαφορᾶς ἐν τῇ περιόδῳ τῶν βασιλέων, ὑπάρχει ἑτέρα τοιαύτη μεταξὺ τῆς ὡς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης χρονολογίας τῆς Γραφῆς, καὶ ἐκείνης τῆς ὑπὸ τοῦ Usher, τοῦτέστιν ἡ ἐξ **ἐκατὸν ἐτῶν** ἐν τῇ περιόδῳ τῶν Κριτῶν. Ἐνταῦθα ὁ Usher παροδηγεῖται ὑπὸ τοῦ καταφανοῦς λάθους τοῦ εἰς Α'. Βασιλ. σι. 1, ἐνθα λέγεται ὅτι τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος ἦτο τὸ τετρακοσιοστὸν καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου. Πασίφανῶς ἡ ὀρθὴ τούτου ἀναγραφὴ ἔδει νὰ εἶναι τὸ πεντακοσιοστὸν καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος, καὶ τὸ λάθος ἐγένετο πιθανῶς κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν διότι ἐὰν εἰς τὰ τέσσαρα ἔτη τοῦ Σολομῶντος προσθέσωμεν τὰ τεσσαράκοντα ἔτη τοῦ Δαβὶδ, καὶ τὰ ἕτερα τεσσαράκοντα τῆς βασιλείας τοῦ Σαούλ, καὶ τὰ τεσσαράκοντα καὶ ἑξ ἔτη ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου μέχρι τῆς διανομῆς τῆς γῆς, ἔχομεν ἰότε ἐκατὸ τριάκοντα ἔτη, τὰ ὁποῖα, ἀφαιρούμενα ἀπὸ τὰ τετρακόσια ὀγδοήκοντα, ἤθελον ἀφήσῃ ὑπόλοιπον τριακόσια πεντήκοντα ἔτη διὰ τὴν περίοδον τῶν Κριτῶν, ἀντὶ τῶν τετρακοσίων καὶ πεντήκοντα ἐτῶν τῶν μνημονευομένων ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Κριτῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὡς μέχρι τοῦδε κατεδείχθη. Ὁ Ἑβραϊκὸς χαρακτὴρ «**δάλεθ**» (4) ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸν χαρακτῆρα «**Χέϋ**» (5), καὶ ὑποτίθεται ὅτι κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον εἰσεχώρησε τὸ λάθος, πιθανῶς ἐξ ἀβλεψίας τοῦ ἀντιγραφέως. Τὸ ἑδάφιον Α'. Βασιλ. σι. 1 ἔδει ν' ἀναγινώσκη, λοιπόν, **πεντακοδιοστὸν ὀγδοηκοστὸν**, ἵνα οὕτω διατελῇ ἐν πλήρῃ ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς λοιπὰς Γραφικὰς διακηρύξεις.

Τοιοιοτρόπως ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ διορθοῖ τὰ ὀλίγα καὶ ἀσήμαντα λάθη, ἅτινα εἰσεχώρησαν ἐν αὐτῷ καθ' ὁιονδήποτε